

GLOBALIZACIJA I SLABIJE RAZVIJENE DRŽAVE

Geografske osnove globalizacije
9.predavanje

Izv. prof. dr.sc. Jelena Lončar

Ishodi učenja

- Razumjeti da u globalizacijskom procesu ima dobitnika, ali i „gubitnika“.
- Shvatiti glavne uzroke nastanka dispariteta između bogatih i siromašnih na koje utječe globalizacija.
- Objasniti glavne posljedice globalizacije u državama u razvoju.
- Objasniti što predstavlja i zašto se koristi indeks globalizacije.

Povećanje svjetske nejednakosti

- U 30 godina svjetskog razvoja razlike između 20 % najbogatijih i 20 % najsiromašnijih više nego udvostručile.
- Tijekom posljednjeg desetljeća povećali su se dispariteti između država na globalnoj razini, ali i unutar samih država.
- Nejednakosti unutar svake države imale su tendenciju smanjivanja nakon 2. svj. rata sve do 1970. - tada su se ponovo povećale.

TUMAČENJE RAZLOGA I POSLJEDICA SLABIJE RAZVIJENOSTI

Tab. 1. Globalističke teze i razvojne teorije

Razvojna teorija	Perspektive globalizacije	Definicija razvoja	Objašnjenja slabije nerazvijenosti	Rezultat razvoja	Glavna strategija i politika
Neoliberalna	Proglobalizacijska – prema hiperglobalistima	Tržišno-orijentiran ekonomski rast, modernizacija	Državna intervencija, korupcija, izolacija	Liberalna demokracija, rast u prihodima	Liberalizacija, deregulacija, marketizacija
Strukturalistička / nestrukturalistička	Alter-globalizacija – prema transformalistima	Holistički rast prihoda koji je održiv	Način uključivanja u globalni sustav	Ovisi o tome kako se regulira i prakticira	Selektivna intervencija za održivost i ujednačenost
Ovisnost/ Post-razvoj	Anti-globalizacija – prema skepticima	Diskurs prema kapitalizmu	Eksploatacija od strane (neo)imperijalnih elita	Nastavak ovisnosti i marginalnosti	Povlačenje iz kapitalizma, alternativni način života

- Oko 800 mil. ljudi u svijetu živi visokim životnim standardom.
- Između 3 - 4 mlrd. stanovnika žive dobro, ali skromno, sa sporim ali realnim napretkom (Kina, Indija).
- Skupina od oko 2 mlrd. stanovnika najsporije napreduju i žive s manje od 1 \$ na dan.

Tab. 2. Podjela država prema visini dohotka per capita, prema podacima od 1.1. 2020.

Kategorije	BND/Capita (US\$)
Zemlje s niskim prihodom/ <i>Low-income</i>	< 1,036
Zemlje s nižim srednjim prihodom/ <i>Lower-middle income</i>	1,036 – 4,045
Zemlje s višim srednjim prihodom/ <i>Upper-middle income</i>	4,045 - 12,535
Zemlje s najvišim prihodom/ <i>High-income</i>	> 12,535

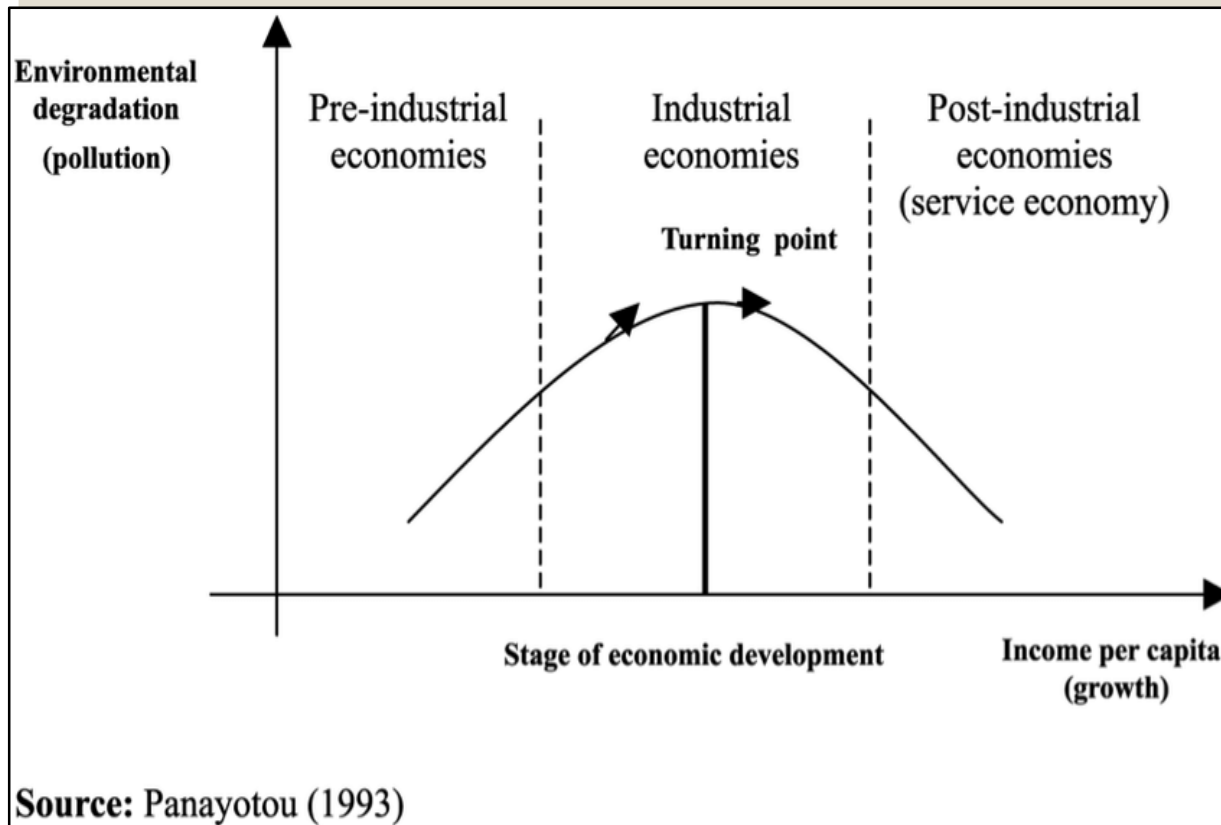
Izvor: www.worldbank.org/opendata/new-world-bank-country-classifications-income-level-2020-2021

- Najveće probleme imaju države s niskim dohotkom - stanovništvo ima malu stopu pismenosti i kratak životni vijek.
- Većina tog stanovništva radi u poljoprivredi.
- Zbog opće zaostalosti mali dio ima priliku zaposliti se u industriji ili ostalim nepoljoprivrednim djelatnostima.

Kuznetzova krivulja

- Moguće grafičko predstavljanje empirijskog odnosa između gospodarskog rasta i nejednakosti između raspodjele prihoda.
- Objašnjenje tog procesa koje je u svom radu ponudio Kuznetz S., temelji se na procesu razvoja društva.
- Svojim oblikom ova krivulja upućuje na to kako gospodarska nejednakost za vrijeme rasta i razvoja jedne zemlje prvo raste do određene razine a kasnije opada odnosno dolazi do smanjenja te nejednakosti.

Sl. 1. Kuznetzova krivulja

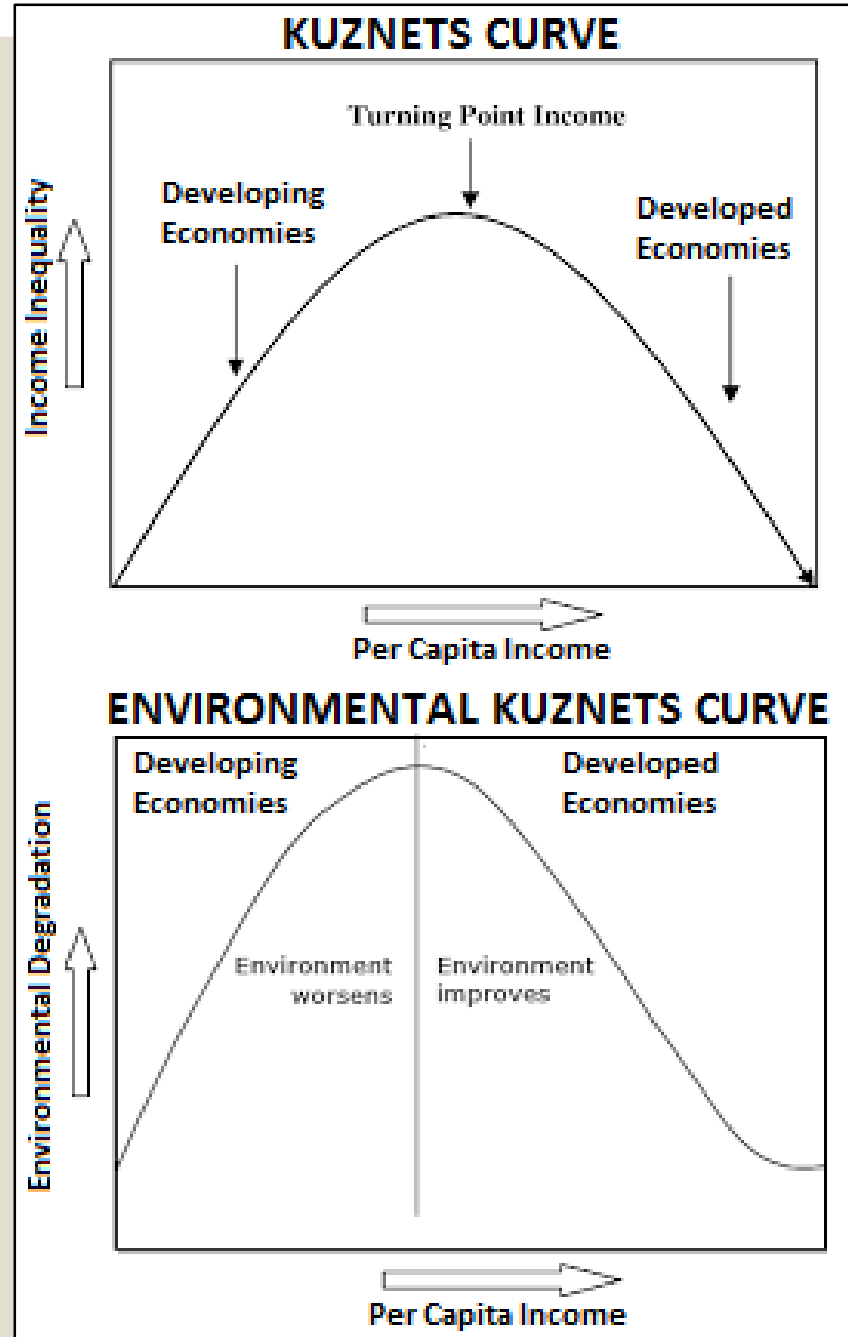

- Općenito gledajući svako ljudsko društvo, svaka društvena zajednica koju tvore ljudi, razvija se u fazama od izrazito poljoprivredne pa do industrijske faze.

KUZNETZOVA I OKOLIŠNA KRIVULJA

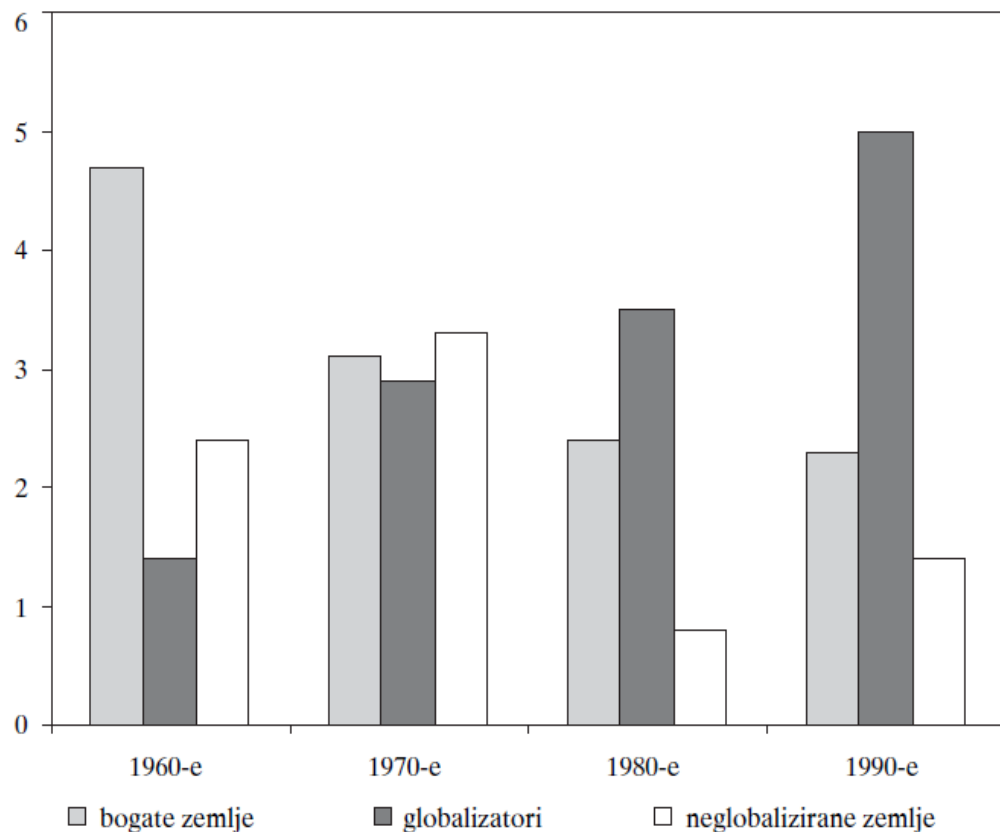
- Na početku ovog ciklusa razvoja skoro svi uposleni rade u poljoprivredi i za svoj rad su otprilike isto plaćeni.
- Znači, globalno gledajući društvena raspodjela dohotka je otprilike jednaka u cijelom društvu.

Sl. 2. Kuznetzova krivulja nejednakosti prihoda i okolišna krivulja

Izvor: <https://thegreenmarketoracle.com/2018/04/23/the-illusion-of-growth-and-fallacy-of/>

GLOBALIZIRANOST I BDP

Napomena: Razvijene zemlje obuhvaćaju 24 zemlje OECD-a prije nedavnog proširenja te Čile, Hong Kong, Južnu Koreju, Tajvan i Singapur. Nositelje globalizacije čini prva trećina od 72 zemlje prema rastu trgovine po BDP-u između 1975-1979. i 1995-1997. Neglobalizirane su zemlje ostale zemlje.

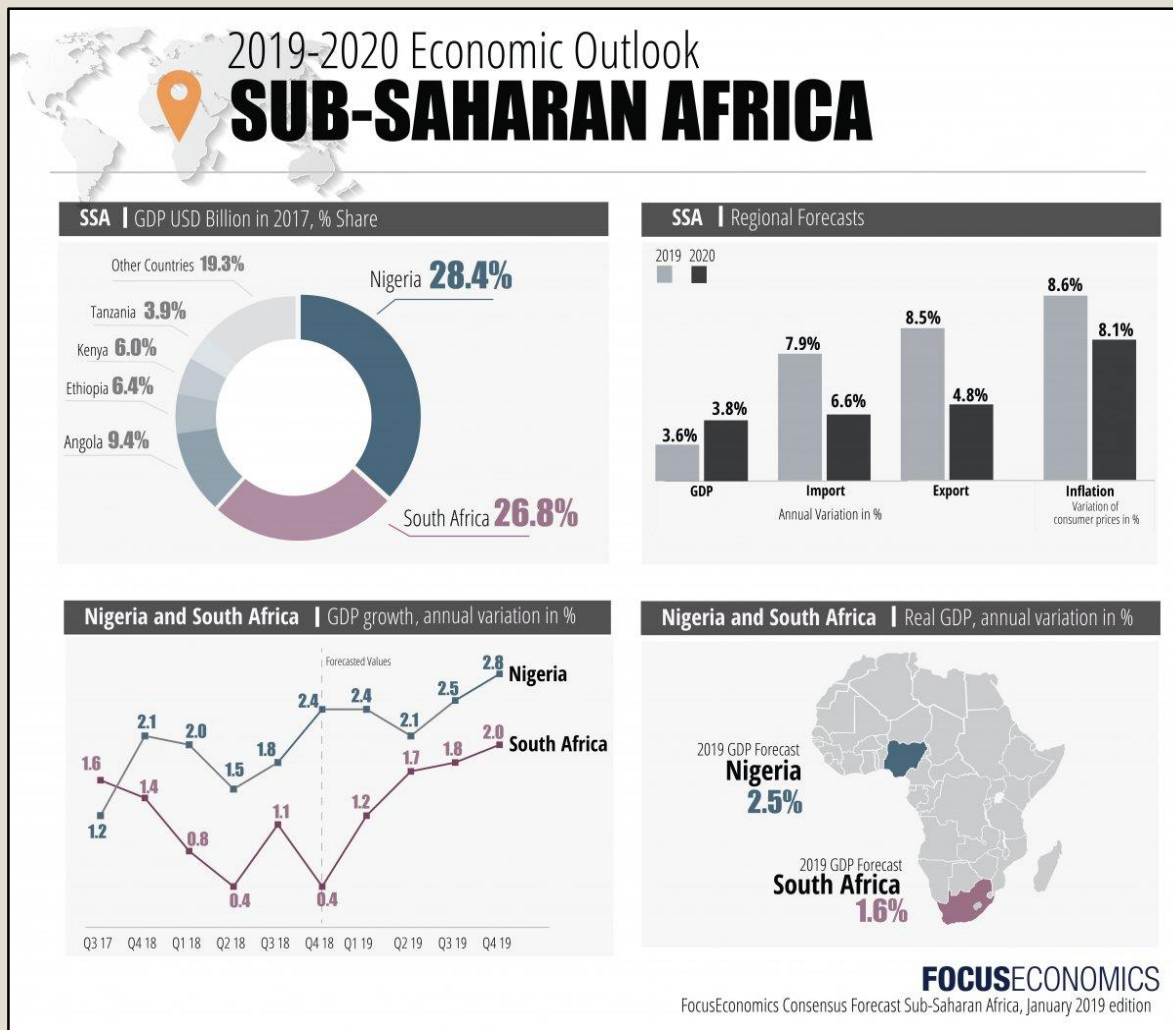
Izvor: Dollar i Kraay (2001)

- Globalni dispariteti između država računaju se usporedbom prosječnih pokazatelja kao što su BDP po stanovniku s kupovnom moći.
- U državama-globalizatorima BDP per capita neprestano raste od 1960-ih na ovamo.
- U državama koje su neglobalizirane BDP per capita do 1990-ih uglavnom se smanjivao.

Sl. 3. Prosječne stope rasta BDP-a po stanovniku, 1960. – 1990.

Izvor: Grgurić, I., 2004: Globalizacija, rast, nejednakost i siromaštvo, *Financijska teorija i praksa*, 28(2), 235 - 250.

BDP I RAZVIJENOST SUBSAHARSKE AFRIKE - PRIMJER NIGERIJE I JUŽNE AFRIKE

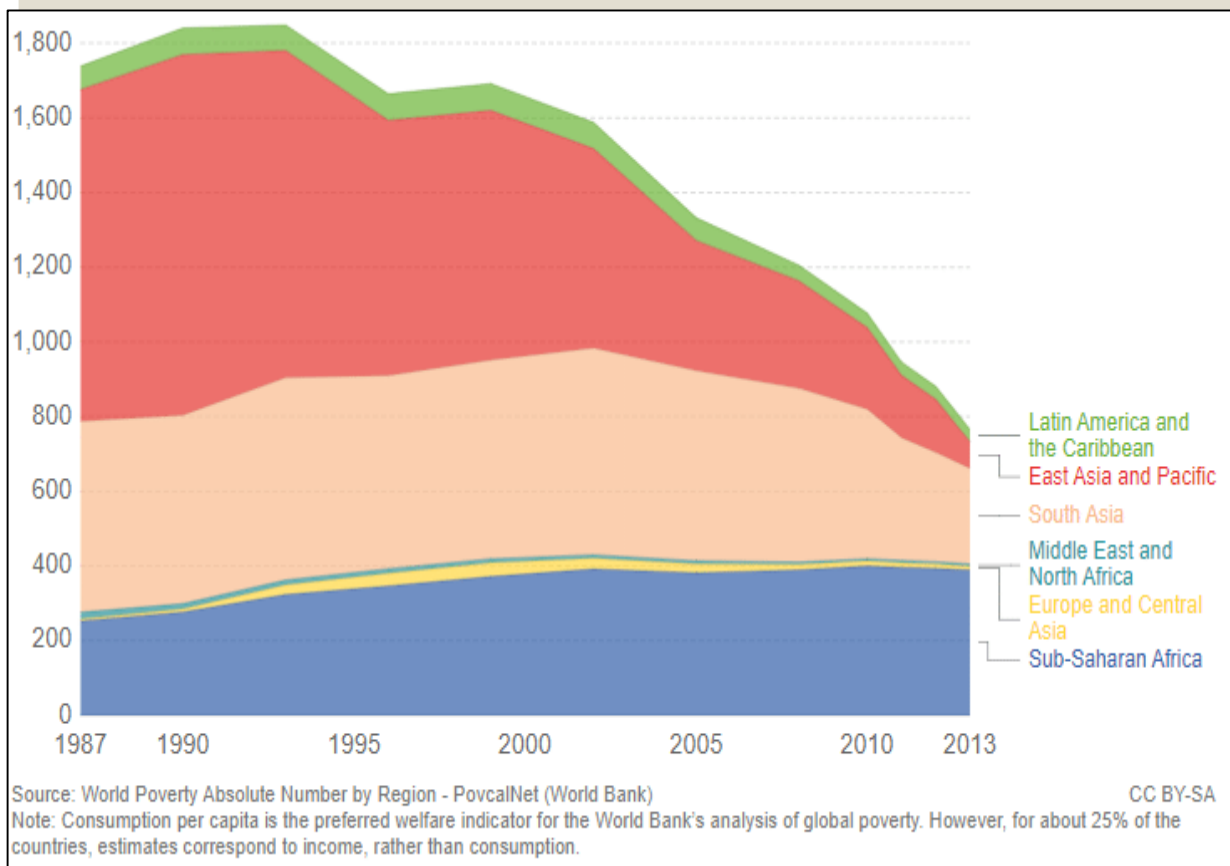

- Najveći BDP 2017. g. ostvarila je u Africi Nigerija, a potom J. Afrika.
- Ostale države rastu po znatno manjim stopama.
- Negativni trendovi bilježe se u padu izvoza odn. kao posljedica velike inflacije.

Sl. 4. Rast država Subsaharske Afrike, 2019. - 2020.

Izvor: <https://www.focus-economics.com/regions/subsaharanafrique/news/SSA-economic-outlook-jan-2019>

SVJETSKO SIROMAŠTVO PREMA STANOVNIŠTVU SLABIJE RAZVIJENIH REGIJA

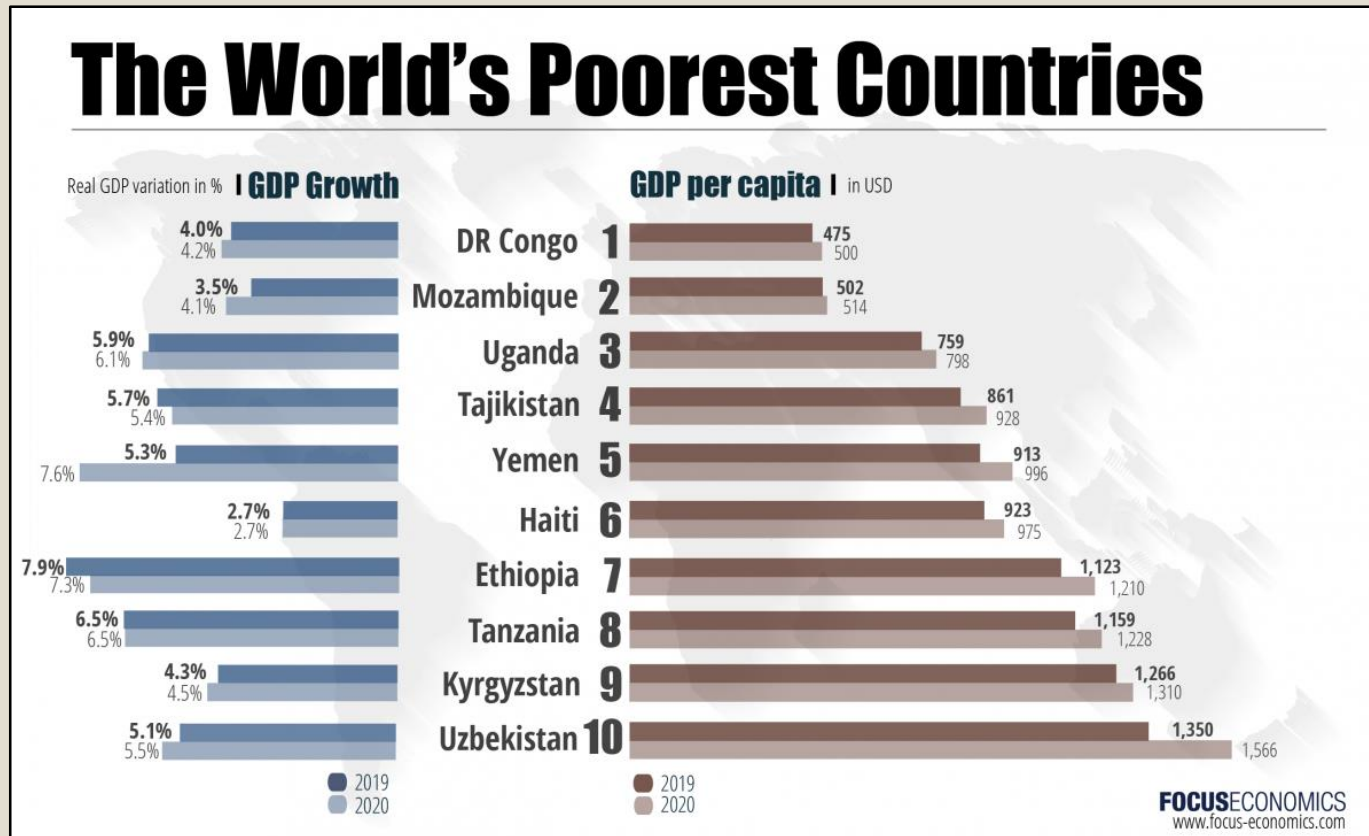
- Najveće probleme imaju države s niskim dohotkom čije stanovništvo ima malu stopu pismenosti i kratak životni vijek - preživljavajući s oskudnom ili nikakvom prehranom.
- Većina tog stanovništva radi u poljoprivredi.
- Zbog opće zaostalosti mali dio ima priliku zaposliti se u industriji ili ostalim nepoljoprivrednim djelatnostima.

Sl. 5. Najsiromašnije svjetske regije u periodu od 1987. - 2013.

Izvor: https://www.researchgate.net/figure/Total-people-living-in-extreme-poverty-190-a-day-from-1987-to-2013_fig1_333811529

NAJSIROMAŠNIJE DRŽAVE

- Stanovništvo tih država čini značajan udio svjetskog stanovništva i ostvaruje samo mali dio dohotka visokorazvijenih.

Sl. 6. Najsiromašnije države svijeta prema BDP, 2019. i 2020.

Izvor: <https://24hcongo.net/the-poorest-countries-in-the-world/>

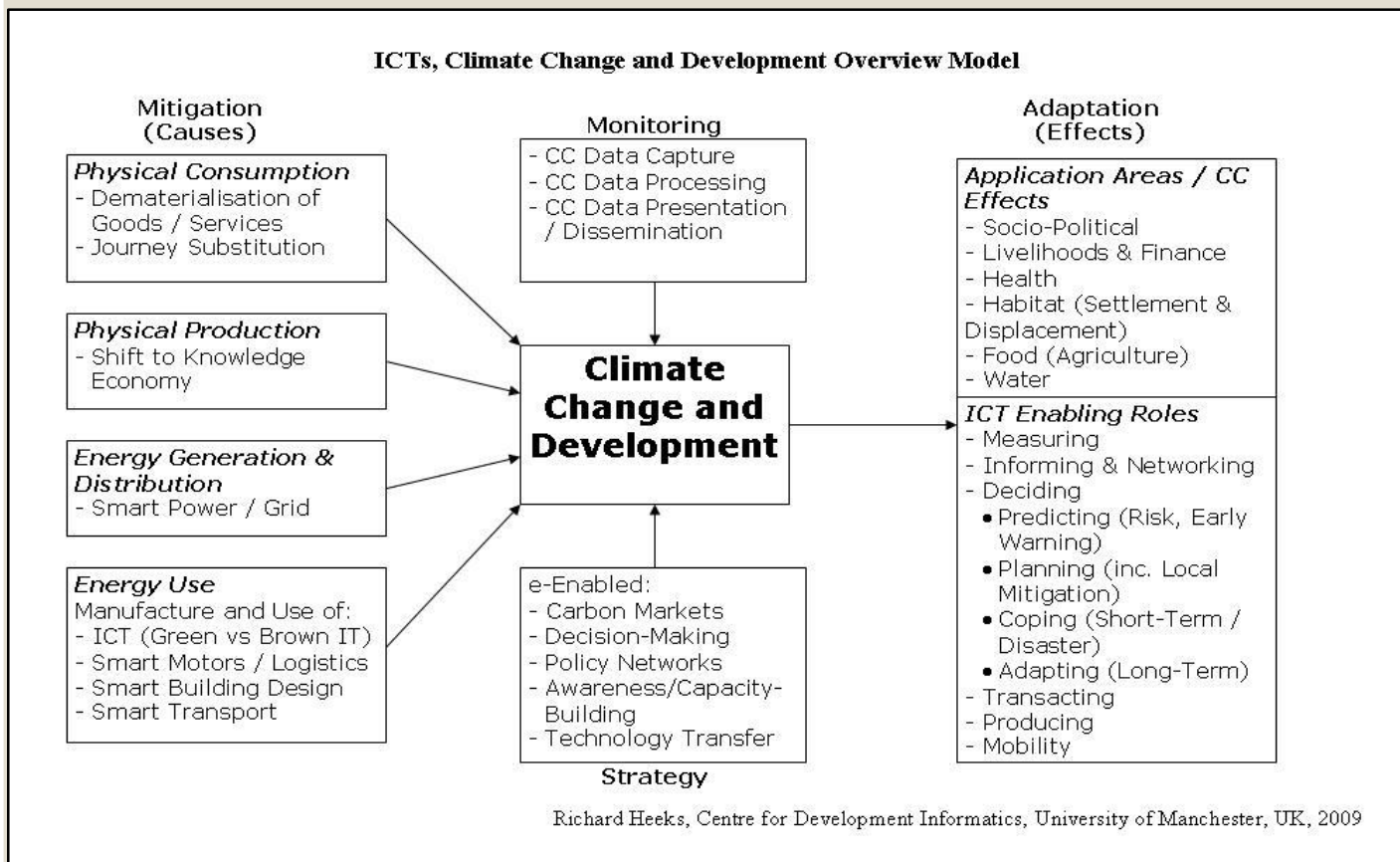
Milenijski ciljevi za slabo razvijene koje je 2000. g. usvojio UN

- Smanjiti siromaštvo za polovicu do 2015.g.
- Smanjenje broja stanovnika s prihodom manjim od 1 \$ na dan i onih koji pate od gladi,
- Svoj djeci omogućiti šansu da završe osnovno obrazovanje,
- Ukloniti spolnu neravnotežu u osnovnom i srednjem obrazovanju,
- Smanjiti za 2/3 stopu smrtnosti djece mlađe od 5 godina,
- Smanjiti za 3/4 stopu smrtnosti roditelja,
- Zaustaviti širenje HIV-a i side, malarije i ostalih teških bolesti,
- Osigurati trajan okoliš te osjetno poboljšati život najmanje 100 mil. ljudi koji nemaju redovit pristup pitkoj vodi te poboljšati život još 100 mil. onih koji stanuju u lošim uvjetima, i
- Uvesti svjetsko partnerstvo za razvoj.

- U većini subsaharskih država i mnogim latinsko američkim državama razlika u pristupu vodi i plodnoj zemlji bitan je čimbenik nejednakosti.
- Nejednakosti unutar svake države imale su tendenciju smanjivanja nakon 2. svj. rata sve do 1970., ali tada su se ponovo povećale.
- Znanje i informacije ključni su za gospodarski razvoj - primjer takvih država su Malezija, Tajvan, Južna Koreja i druge novoindustrijalizirane zemlje koje su uspjele dostići čak i dohotke visokorazvijenih država.

- **Situacija se drastično mijenja 1981.** - nejednakost oštro raste prvo u Latinskoj Americi i Africi (dužnička kriza), ranih 1990-ih epicentar rasta nejednakosti premješta se na Istočni blok, a kasnih '90-ih u Aziju (azijska kriza i liberalizacija ekonomija Indije i Kine).
- **Situacija se ponovno mijenja 2000. godine** - nakon rekordnog rasta kamatnih stopa ranih 1980-ih (Volckerov šok) i prolongiranog razdoblja relativno visokih kamatnjaka, američka monetarna ekspanzija ih smanjuje praktički do nule, dok cijene primarnih dobara diljem svijeta rastu (*commodity boom*; 2000. - 2008).
- U ovom razdoblju, događa se **vrhunac nejednakosti u Kini, Rusiji i većini Južne Amerike**, s posljedičnom tendencijom (blagog) pada.

KLIMATSKE PROMJENE I RAZVOJ

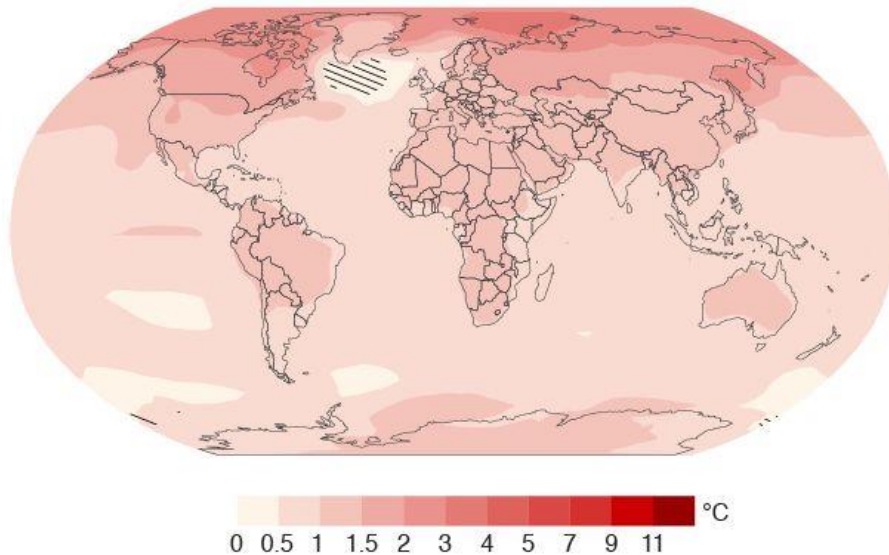
• Klimatske promjene i razvoj pod utjecajem su nekoliko faktora kao što su potrošnja, proizvodnja, proizvodnja odn. korištenje i distribucija energije i sl.

Sl. 7. Model utjecaja klimatskih promjena na razvoj

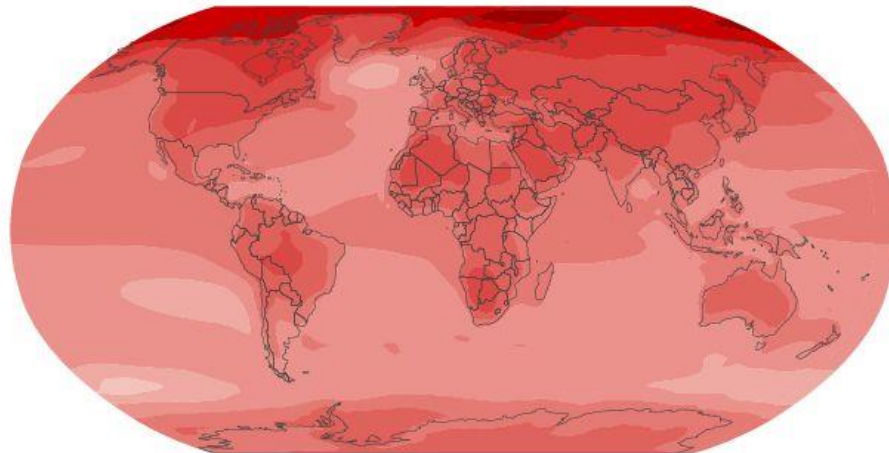
Izvor: <http://www.niccd.org/overview-model-of-icts-climate-change-and-development/>

Projected temperature change (1986–2005 to 2081-2100)

If greenhouse gas emissions peak between 2010 to 2020 and then decline substantially (RCP2.6).

If greenhouse gas emissions continue to rise throughout the 21st century (RCP8.5)

Source: International Panel on Climate Change - Fifth Assessment Report (AR5)

U razdoblju 1986. - 2005. prosječna temperaturna promjena na globalnoj razini bila je do 2 celzijeva stupnja.

U razdoblju 2081. - 2100. projekcije su da će potencijalni rast temperature biti i do 11 celzijevih stupnjeva (polovi), a od 7-9 stupnjeva u Africi.

To će imati nesagledive posljedice na gospodarstva afričkih država.

Sl. 8. Utjecaj klimatskih promjena na svijet odn. Afriku, 1986. - 2005., 2081. - 2100.

Izvor:

<https://environmentfmv.wordpress.com/page/>

2/

ZDRAVSTVO, BOLESTI I SMRTNOST

- Dostupnost zdravstvene skrbi vrlo je problematična u državama u razvoju.

- Uobičajene bolesti (ospice, astma, srčani problemi, rak itd.) slabije se liječe i imaju veću stopu smrtnosti te dovode do većeg hendikepa na Jugu.

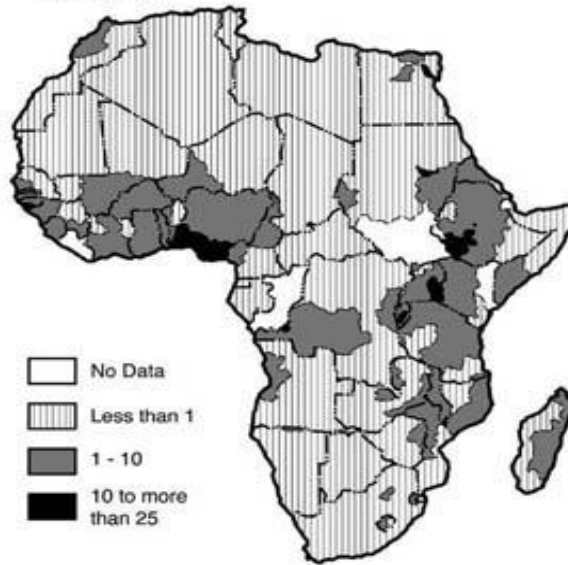
- Od malarije dnevno umre gotovo 3 tis. ljudi.

Sl. 9. Zone dominacije pojedinih bolesti u Africi

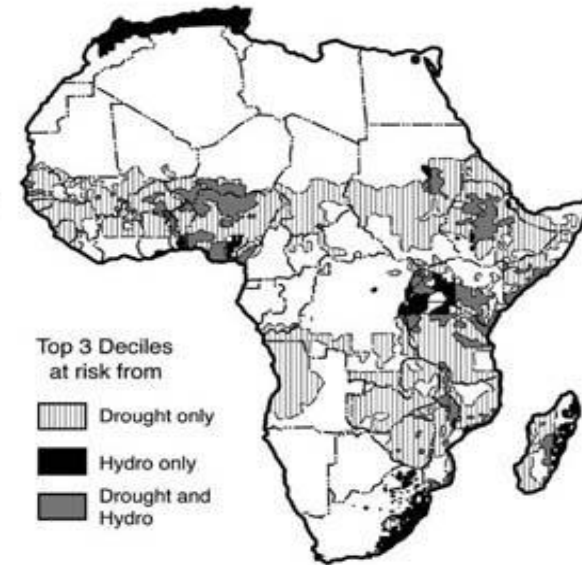
Izvor:

<https://www.pinterest.com/pin/568790627909447943/>

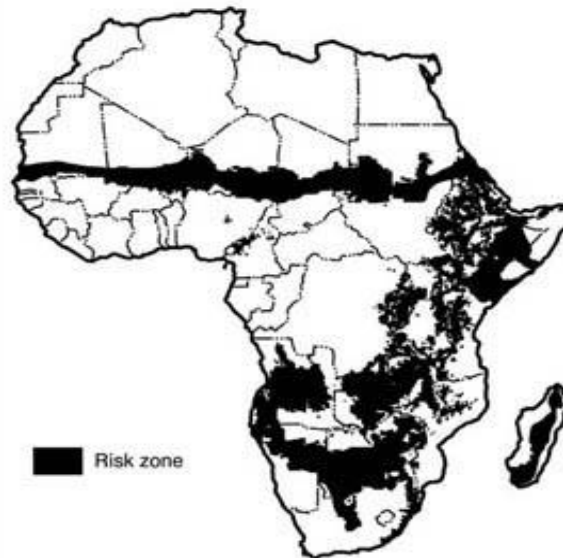
(a) Underweight Children per square kilometre

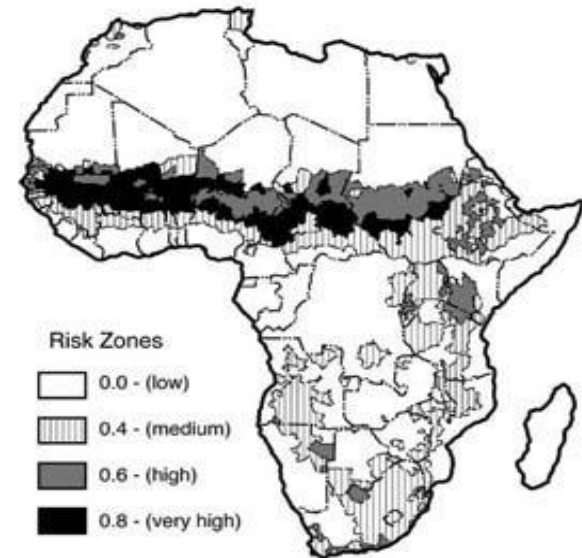
(b) High Mortality Risk

(c) Epidemic Malaria

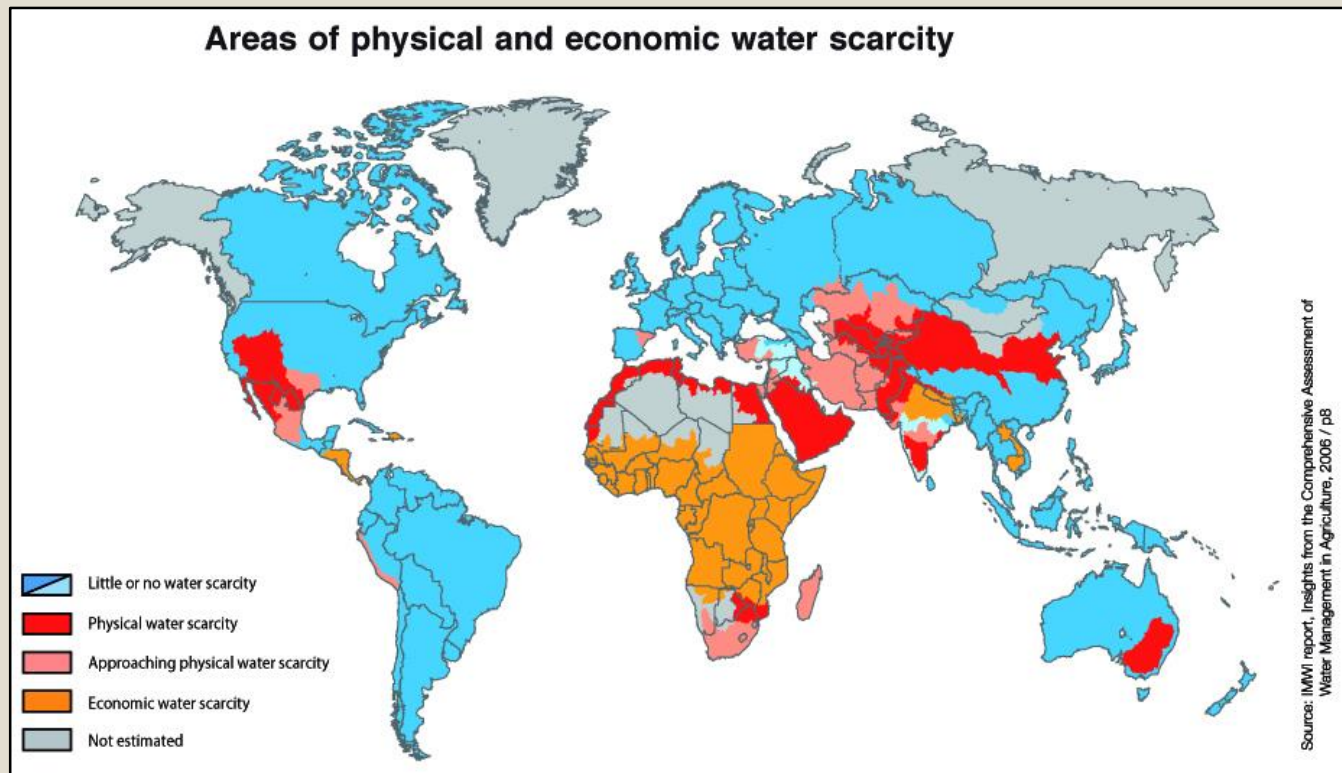

(d) Epidemic Meningitis

Važnost vodnih resursa za ekonomski razvoj

- Dobar pristup vodi omogućuje bolje poljoprivredne prinose, a time i bolji pristup hrani.

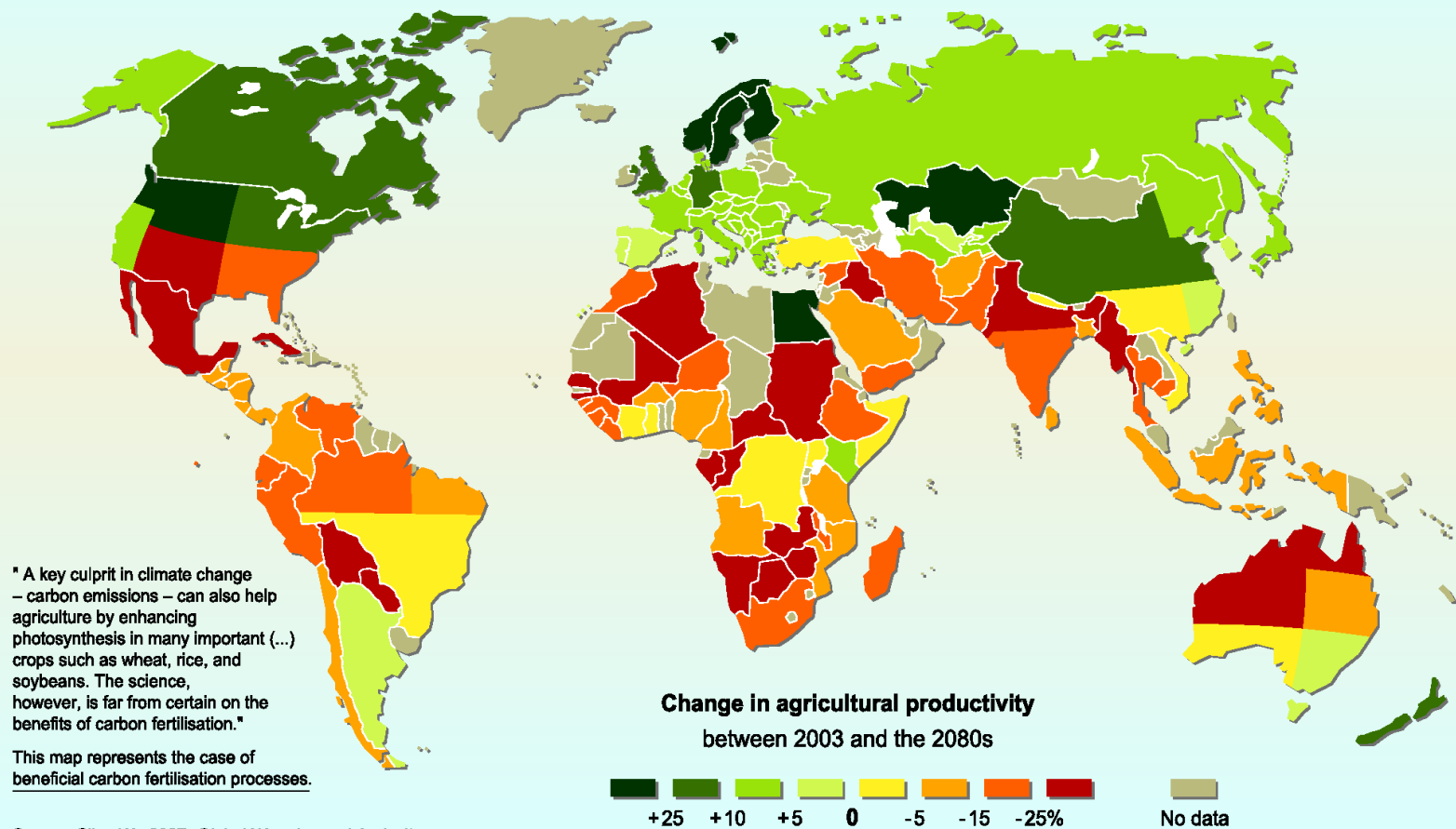

Sl. 10. Područja s dovoljnom odn. nedovoljnom količinom vode u svijetu

Izvor: https://www.researchgate.net/figure/Areas-of-economic-and-physical-water-scarcity-Source_fig2_292982822

KLIMATSKE PRIMJENE I NJIHOV UTJECAJ NA POLJOPRIVREDU

Projected impact of climate change on agricultural yields

Source: Cline W., 2007, *Global Warming and Agriculture*.

Sl. 11. Utjecaj klimatskih promjena na poljoprivrednu proizvodnju, 2003. – 2080.

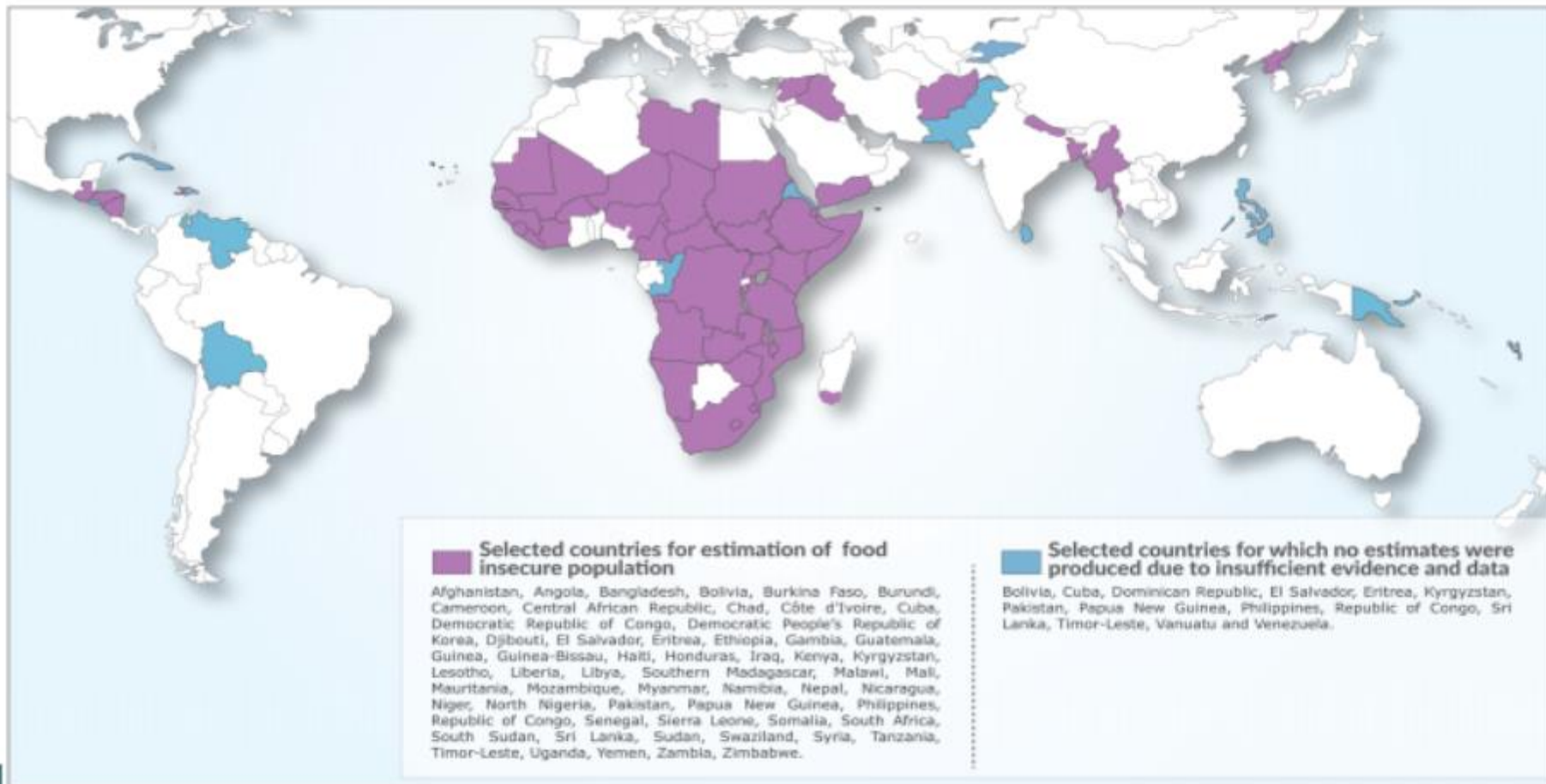
Izvor: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/projected-impact-of-climate-change>

- Promjenom klime na prvo mjesto među *prirodnim utjecajima* na poljoprivredu dolazi suša. Klimatske promjene dodatno otežavaju ionako tešku situaciju.
- Razlozi poput poplava, smrzavanja i invazija skakavaca također utječu na lošu situaciju.
- Tu su i *ljudski faktori* npr. utjecaj čovjeka na smanjenje plodnosti tla prekomjernim korištenjem pesticida.
- Prema FAO hitni slučajevi vezani za hranu u posljednjih 20 godina sve su brojniji.
- Tijekom 1980-ih bilo ih je 15-ak godišnje, a na početku 21. st. prosjek se popeo na preko 30.

Sl. 12. Primjer gladne djece u Africi

PODRUČJA UGROŽENA NESIGURNOM PREHRANOM

Sl. 13. Problem nesigurnosti i nedostatka hrane, najugroženija područja, 2020.

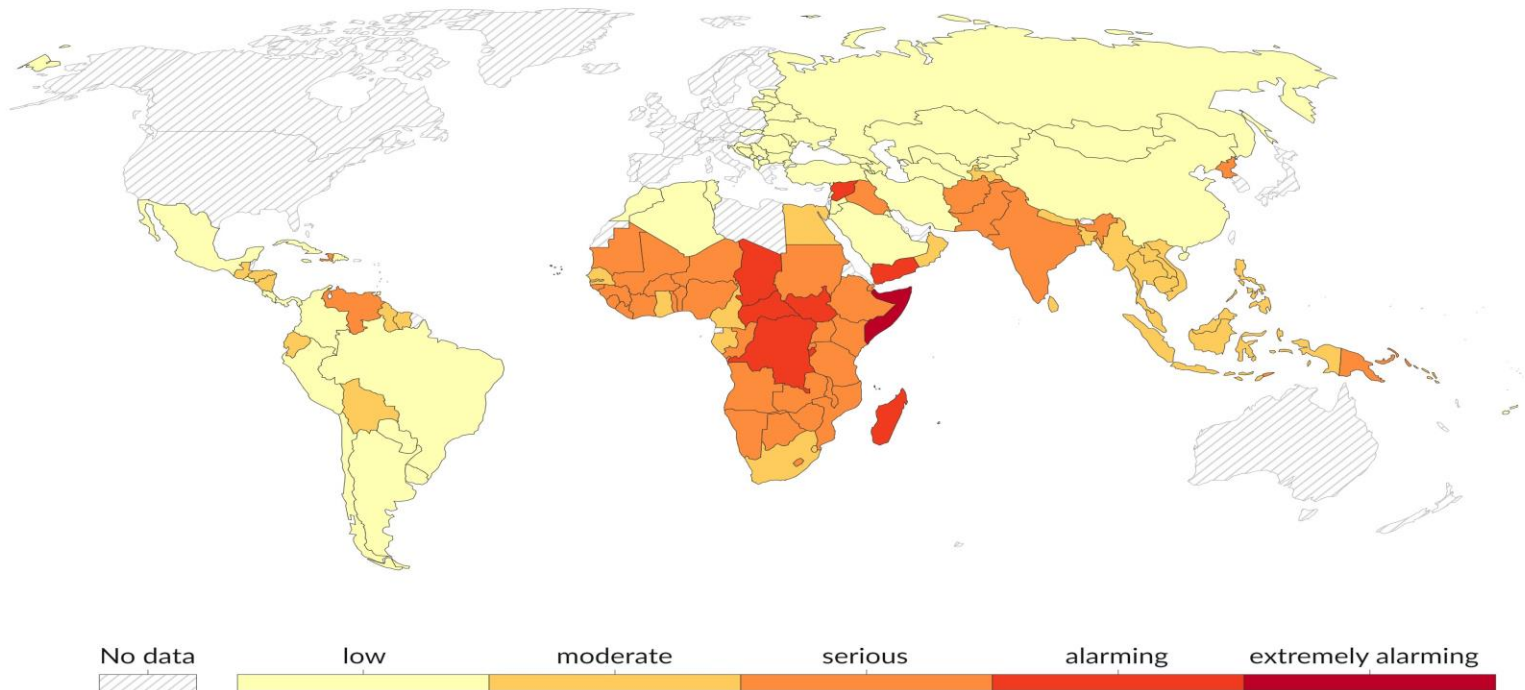
Izvor: <http://www.fao.org/3/br323e/br323e.pdf>

GLOBALNI INDEKS GLADI

Global Hunger Index, 2021

The Global Hunger Index¹ tries to capture the multidimensional nature of hunger by calculating an index score from four key hunger indicators. It is measured on a 100-point scale where 0 is the best score (no hunger) and 100 is the worst.

Our World
in Data

Data source: Concern Worldwide and Welthungerhilfe

OurWorldInData.org/hunger-and-overnourishment | CC BY

1. Global Hunger Index: The Global Hunger Index (GHI) tries to capture the multidimensional nature of hunger, by combining four component indicators into one index score. The GHI is calculated from four indicators: undernourishment (the share of people that do not get enough calories to meet their energy requirements); childhood wasting; childhood stunting; and child mortality. An increase in a country's GHI score indicates that the hunger situation is worsening, while a decrease in the score indicates an improvement in the hunger situation. Learn more from the Global Hunger Index's methodology.

Sl. 14. Globalni indeks gladi, 2021.

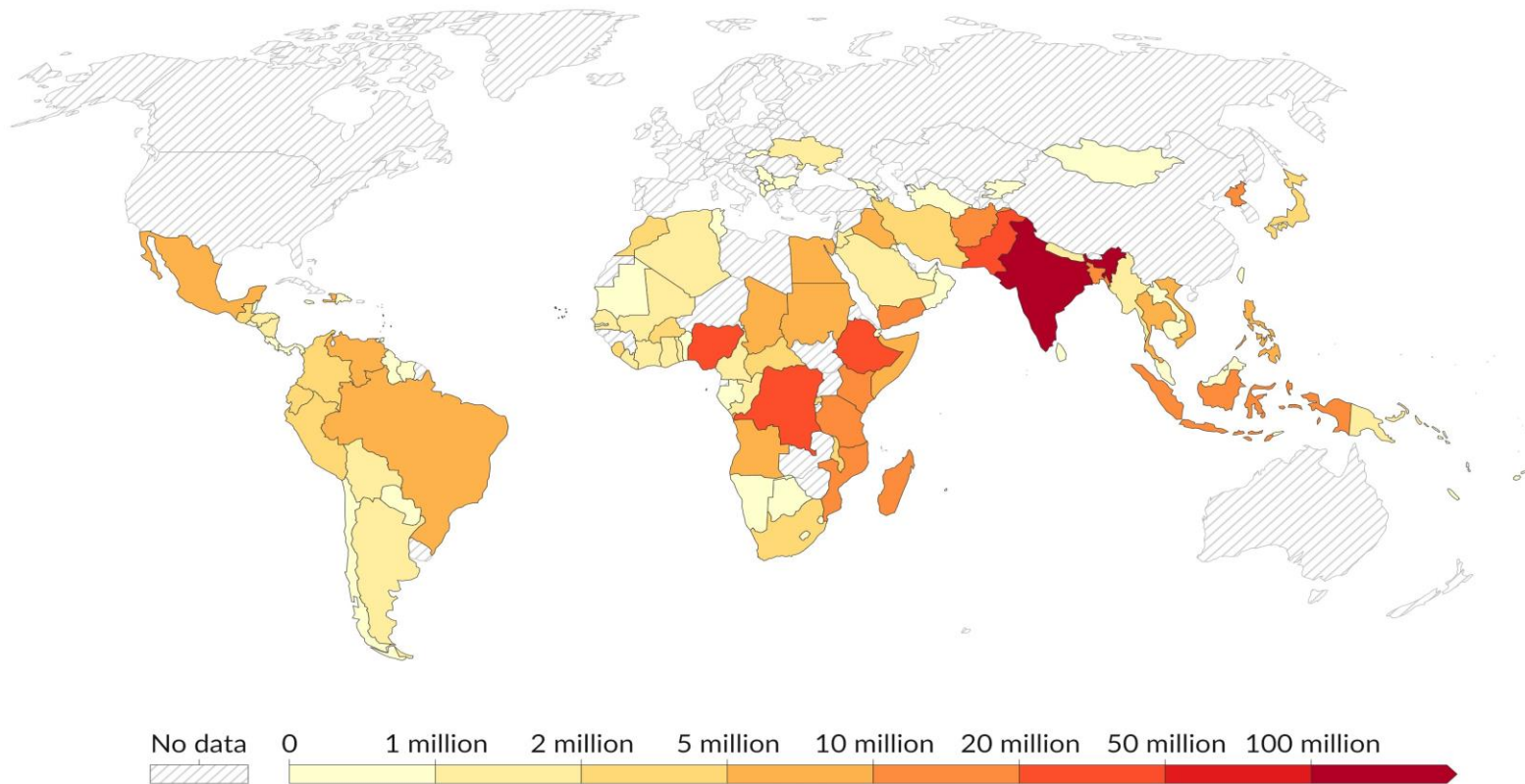
Izvor: https://www.researchgate.net/figure/Global-Hunger-Index-by-Severity-Map-in-2018-Global-Hunger-Index-Forced-Migration-and_fig2_336663640

POTHRANJENOST U SVIJETU

Number of people who are undernourished, 2020

Our World
in Data

Undernourishment is measured as having a caloric intake that is insufficient to meet the minimum energy requirements necessary for a given individual.

Data source: Food and Agriculture Organization of the United Nations
[OurWorldInData.org/hunger-and-undernourishment](https://ourworldindata.org/hunger-and-undernourishment) | CC BY

Sl. 15. Karta pothranjenosti u svijetu, 2020.

Izvor: <https://ourworldindata.org/hunger-and-undernourishment>

FIGURE 2
THE PREVALENCE OF UNDERNOURISHMENT IS HIGHEST IN AFRICA;
THE ABSOLUTE NUMBER OF UNDERNOURISHED PEOPLE IS LARGEST IN ASIA

NOTE: Comparison of prevalence and number of undernourished people by region. The size of the circles represents the number of undernourished people in millions, as labelled. Figures for 2016 are projected values (see Box 1 on p. 4 and Methodological notes in Annex 1, p. 95).
 SOURCE: FAO.

U Africi i Aziji zajedno živi najveći broj ljudi koji su u opasnosti od pothranjenosti.

Udio pothranjenih se ipak smanjio u razdoblju od 2009. - 2017.

Sl. 16. Usporedba svjetskih regija prema pothranjenosti, 2009. - 2017.

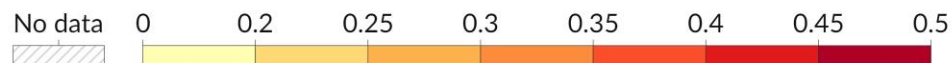
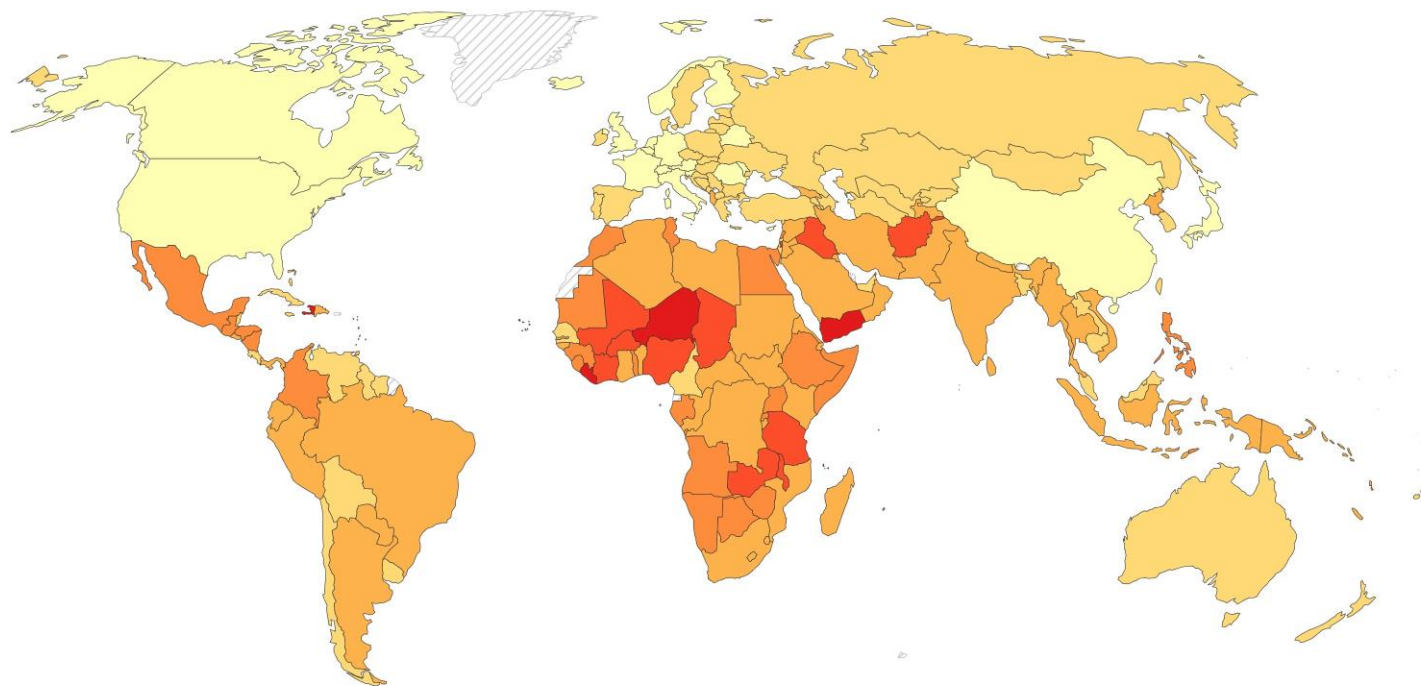
Izvor: <https://www.worldhunger.org/africa-hunger-poverty-facts-2018/>

Nejednakost *per capita* prema unosu kalorija, 2020.

Inequality in per capita calorie intake, 2020

Our World
in Data

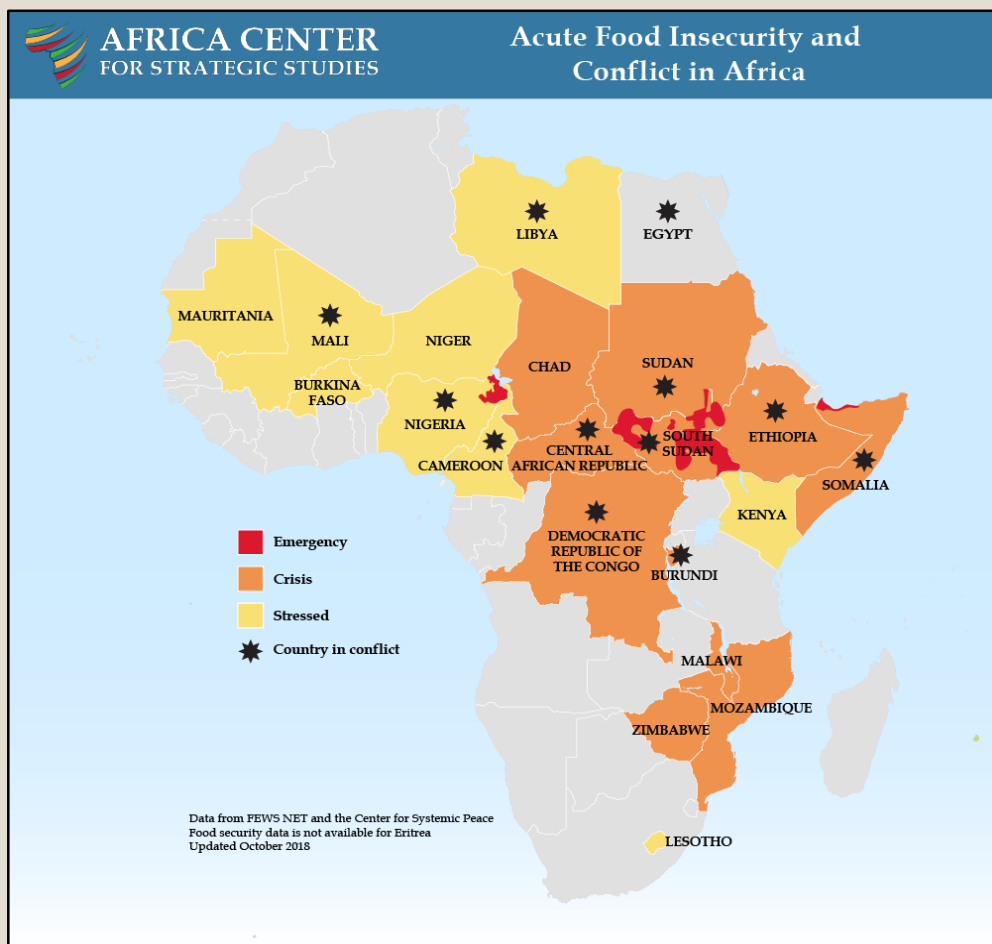
The inequality in dietary calorie intake is measured as the coefficient of variation (CV) of energy intake. It represents the spread of intakes around the mean. Higher CV values represent larger levels of dietary inequality.

Data source: Food and Agriculture Organization of the United Nations

OurWorldInData.org/food-supply | CC BY

RATNI SUKOBI KAO FAKTOR NESTABILNOSTI I UGROŽENOSTI STANOVNIŠTVA ZBOG LOŠE OPSKBE HRANOM

- Sukobi, premještanje stanovništva, ekonomske odluke i sl. sve više utječu i odgovorni su za 35 % prehrambenih hitnih slučajeva.
- Najugroženija područja za opskrbu hranom zbog sukoba su središnja i ist. Afrika, dok je u Juž. Sudanu najveća kriza.

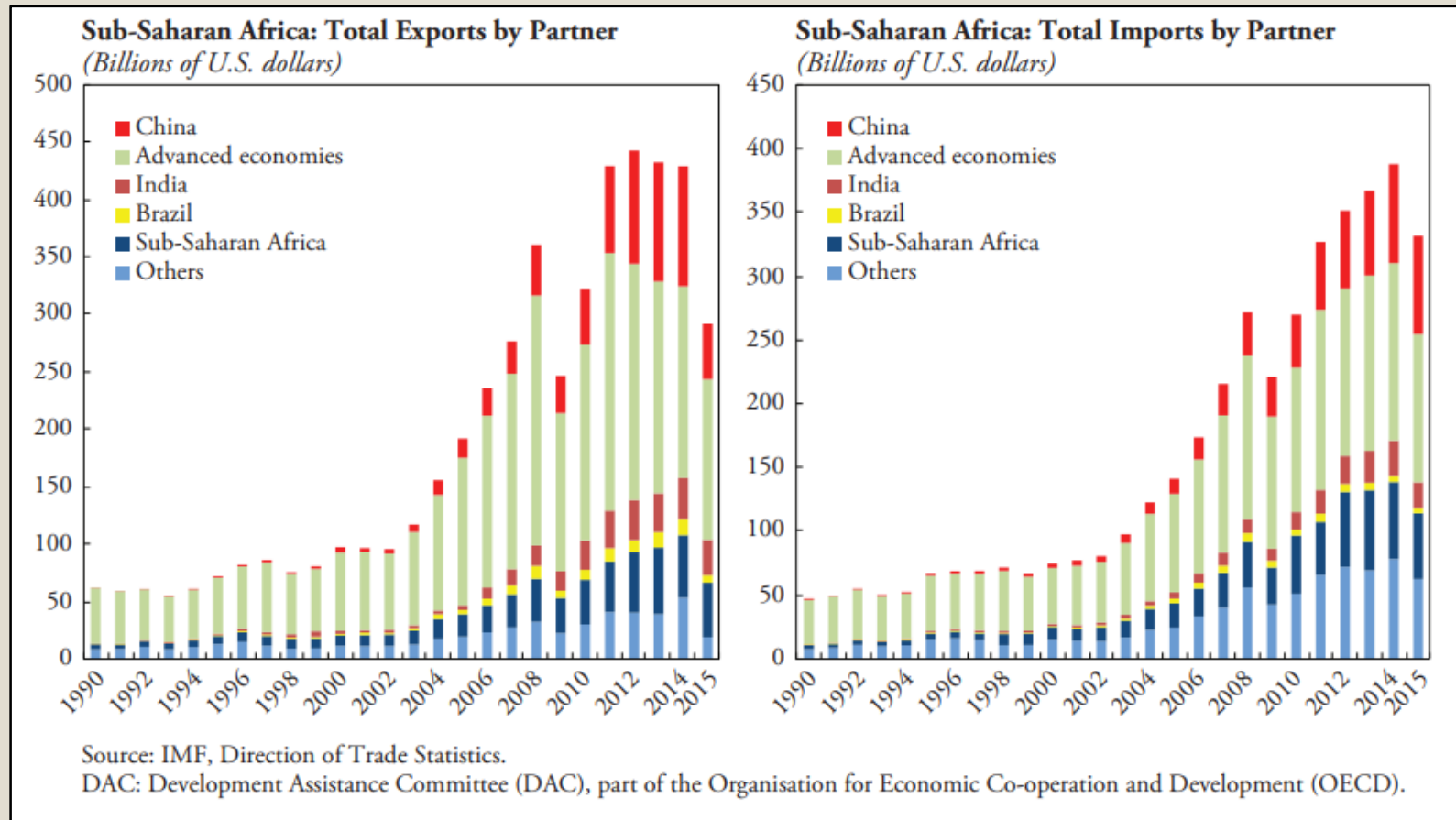
Sl. 17. Područja utjecaja sukoba na sigurnost opskrbe hranom u Africi, 2015.

Izvor: <https://africacenter.org/spotlight/africas-unresolved-conflicts-a-key-driver-of-food-insecurity/>

ZADUŽENOST

- Države globalnog „Juga“ ovisne o izvozu i pretjerano zadužene.
- Danas oko 70 % njihova izvoza otpada na industrijske proizvode, naročito na one podrijetlom iz Azije.
- Prije samo 30 godina 3/4 tog izvoza otpadalo je na sirovine.
- 1960-ih i 1970-ih, države Juga bile su primorane sve više izvoziti kako bi pribavile sredstva za otplatu dugova.

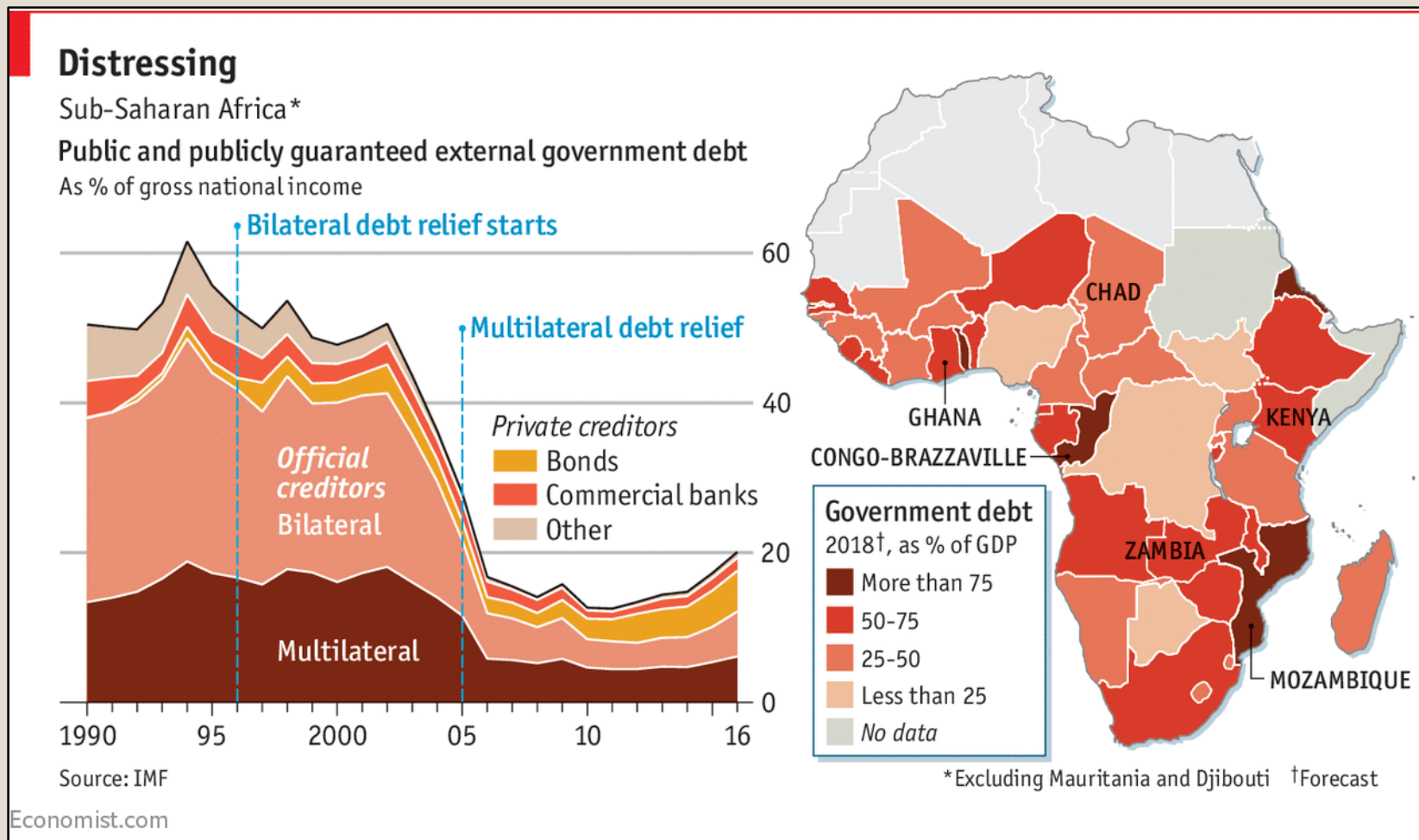
TRGOVINSKA BILANCA SUBSAHARSKE AFRIKE

Sl. 18. Uvoz i izvoz Subsaharske Afrike 1990. - 2015., u mlrd. dolara

Izvor: <https://www.elibrary.imf.org/view/IMF087/24109-9781475583434/24109-9781475583434/ch01.xml?lang=en&redirect=true>

- Specijalizirajući se za 2 ili 3 osnovna proizvoda, o kojima su postale snažno ovisne, postale su jedna drugoj konkurencija što je dovelo do rušenja cijena.
- To je odigralo ključnu ulogu u krizi zaduženosti.

Sl. 19. Javni dug afričkih država u razdoblju 1990. - 2016.

Izvor: <https://seenthis.net/sites/1385560>

Kako pronaći rješenja?

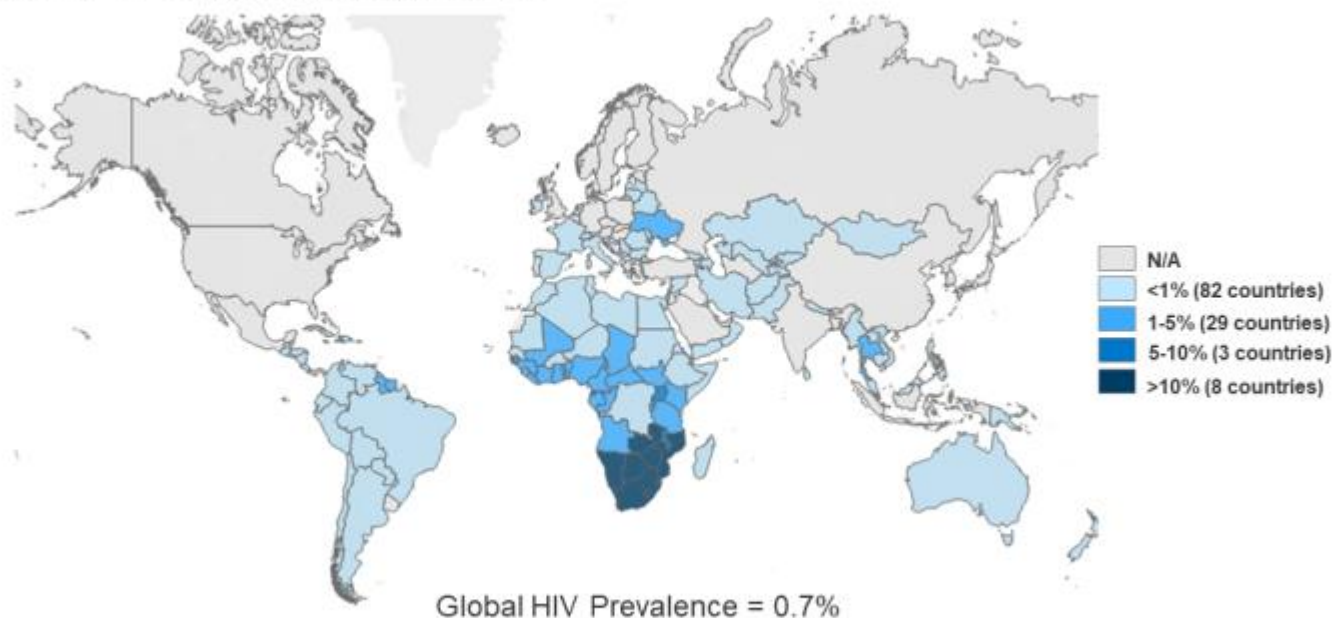
Znatnija ulaganja kapitala u:

- ✓ Unaprjeđenje zdravstva i obrazovanja,
- ✓ Poboljšanu kvalificiranost i
- ✓ Obuzdavanje rasta pučanstva.
- Uz takva ulaganja bi se možda mogao prekinuti krug siromaštva i potaknuti ekonomski razvoj.

PROBLEM HIV-a

Figure 1

Adult HIV Prevalence, 2019

NOTES: Data are estimates. Prevalence includes adults ages 15-49.

SOURCE: KFF, based on UNAIDS, AIDSinfo, Accessed July 2020.

KFF
HENRY J. KAISER
FAMILY FOUNDATION

Sl. 20. Na gospodarski razvoj utječe i zdravstveno stanje – širenje HIV-a se sporo usporava, 2019.

Izvor: <https://www.kff.org/global-health-policy/fact-sheet/the-global-hivaids-epidemic/>

Tab. 3. HIV kao globalna pandemija, 2020.

Regija	% odraslih zaraženih HIV-om	Broj ljudi koji žive s HIV-om (% na globalnoj razini)	Broj novozaraženih HIV-om	Broj smrti vezanih uz AIDS
Svijet, ukupno	0.7%	38.0 milijuna (100%)	1.7 milijuna	690,000
Ist. i JI Afrika	6.7%	20.7 mil (54%)	730,000	300,000
Zap. i središnja Afrika	1.4%	4.9 mil (13%)	240,000	140,000
Azija i Pacifik	0.2%	5.8 mil (15%)	300,000	160,000
Zap., Središnja Europa i Sj. Amerika	0.2%	2.2 mil (6%)	65,000	12,000
Latinska Amerika	0.4%	2.1 mil (6%)	120,000	37,000
Ist. Europa i Centralna Azija	0.9%	1.7 mil (4%)	170,000	35,000
Karibi	1.1%	330,000 (<1%)	13,000	6,900
Bliski istok i Sj. Afrika	<0.1%	240,000 (<1%)	20,000	8,000

NOTES: Reflects 2019 data.

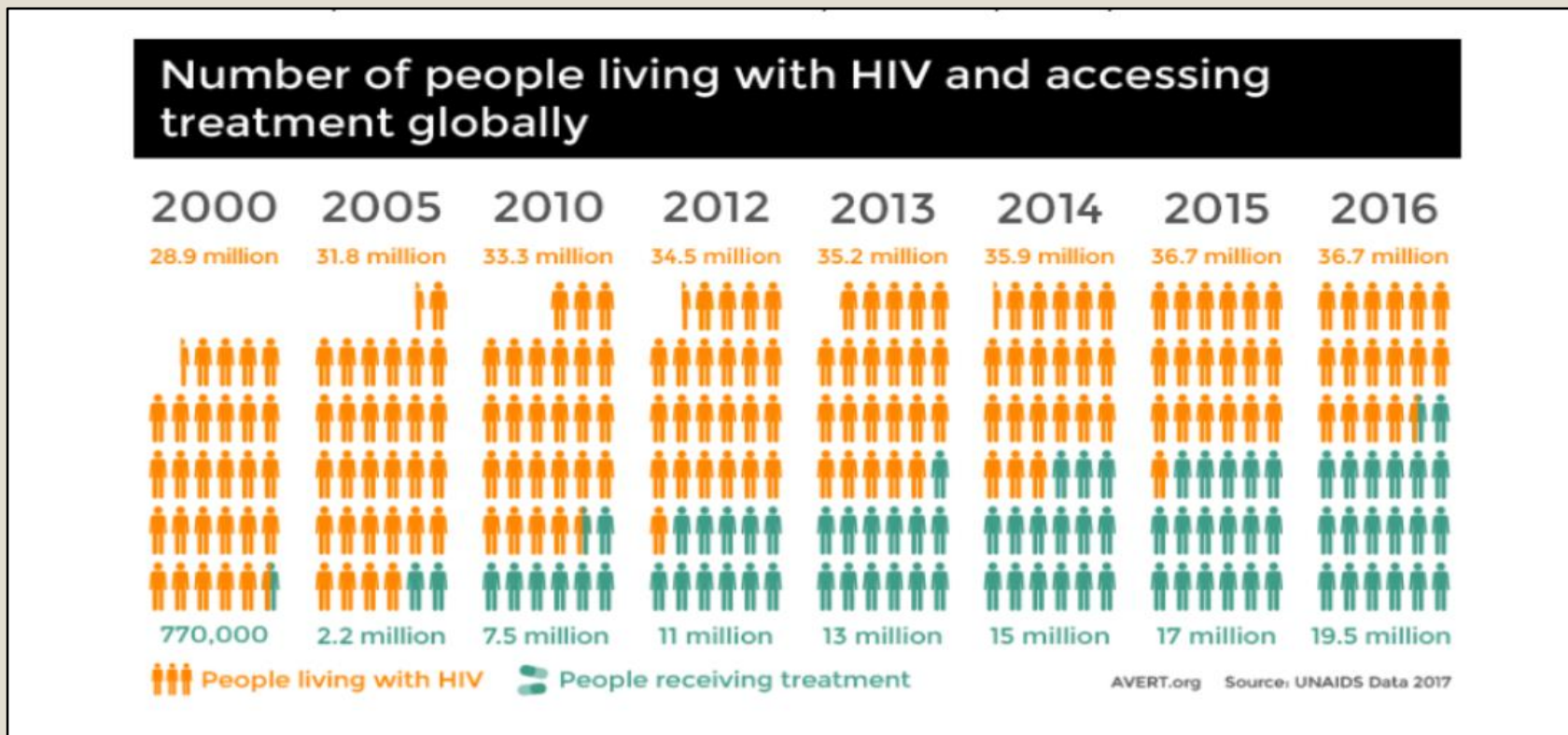
SOURCES: UNAIDS. *AIDSinfo* website; accessed July 2020. UNAIDS. *Core Epidemiology Slides*; July 2020.

Udio odraslih zaraženih HIV-om u svijetu te smrtnost od AIDS-a, prema regijama, 2020.

– Najkritičnije stanje je u Istočnoj i JI Africi.

- Najmanje zaraženih bilježe Karibi odn. sj. Afrika i Bliski istok.

- AIDS svakog dana u Africi ubije oko 8 tis. ljudi.
- Uz malariju i tuberkulozu te tri najveće pandemije dovode do smrti oko 6 mil. ljudi svake godine, uglavnom u najsiromašnijim zajednicama (Subsaharska Afrika).

Sl. 21. Broj oboljelih od HIV-a i dostupnost liječenja, 2000. – 2016.

Izvor: <https://www.avert.org/infographics/global-number-people-living-hiv-and-treatment-2018>

Perspektiva? Primjer Kine kao države koja se razvija

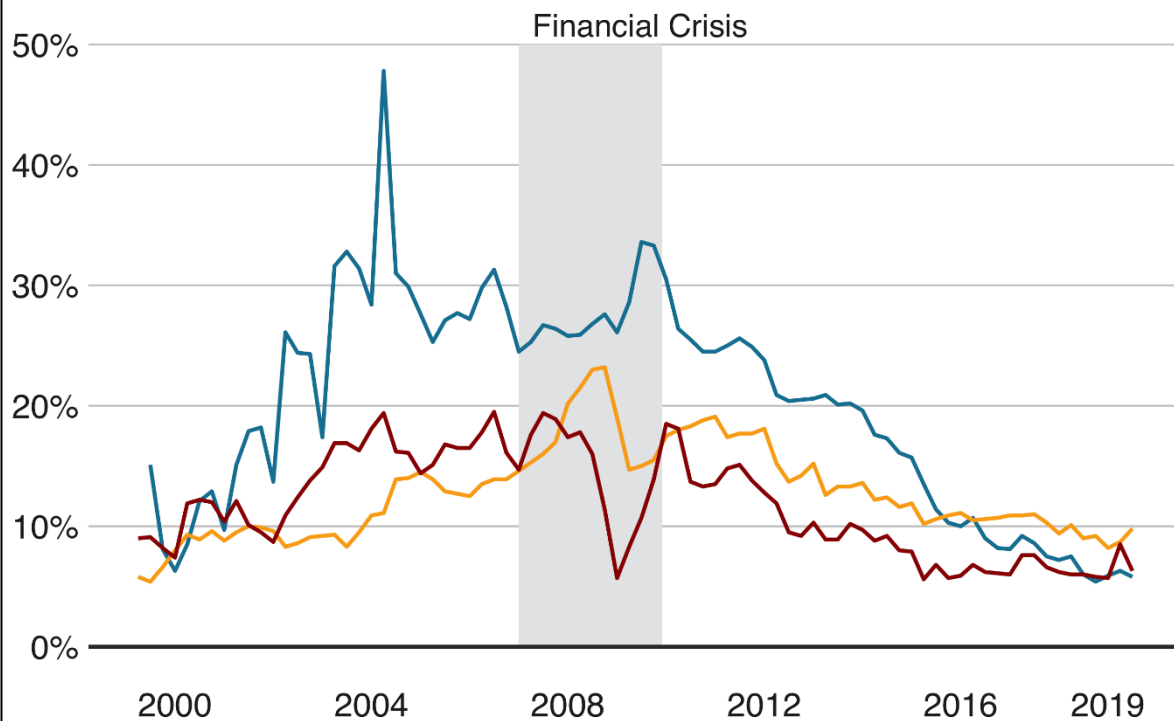
- Znanje i informacije, ali i kapital te obuzdavanje demografskog rasta i ulaganje u obrazovanje ključni su za gospodarski razvoj.
- Kina - primjer naglog ekonomskog razvoja (domaći + vanjski čimbenici koji su utjecali na taj razvoj).
- Ipak, država ne mora biti velika da bi bila uspješna.

GOSPODARSKI RAST KINE

How China's economy has slowed

Percentage growth of various sectors

— Level of investment — Retail sales — Industrial production

Source: China's National Bureau of Statistics

BBC

Najveći rast Kina bilježi od 1990-ih pa nadalje, da bi nakon 2010. imala znatno slabiji gospodarski uzlet.

Godine 2019. prosječni rast bio je oko 6 %.

Smanjene su i investicije te industrijska proizvodnja i prodaja.

Sl. 22. Rast BDP-a u Kini, 2000. - 2019.

Izvor: <https://www.bbc.com/news/business-48985789>

KINESKI NOVI PUT SVILE

Oživljavanje puta svile za Kinu predstavlja otvaranje novih tržišta i nove mogućnosti gospodarske ekspanzije prema Središnjoj Aziji i Europi.

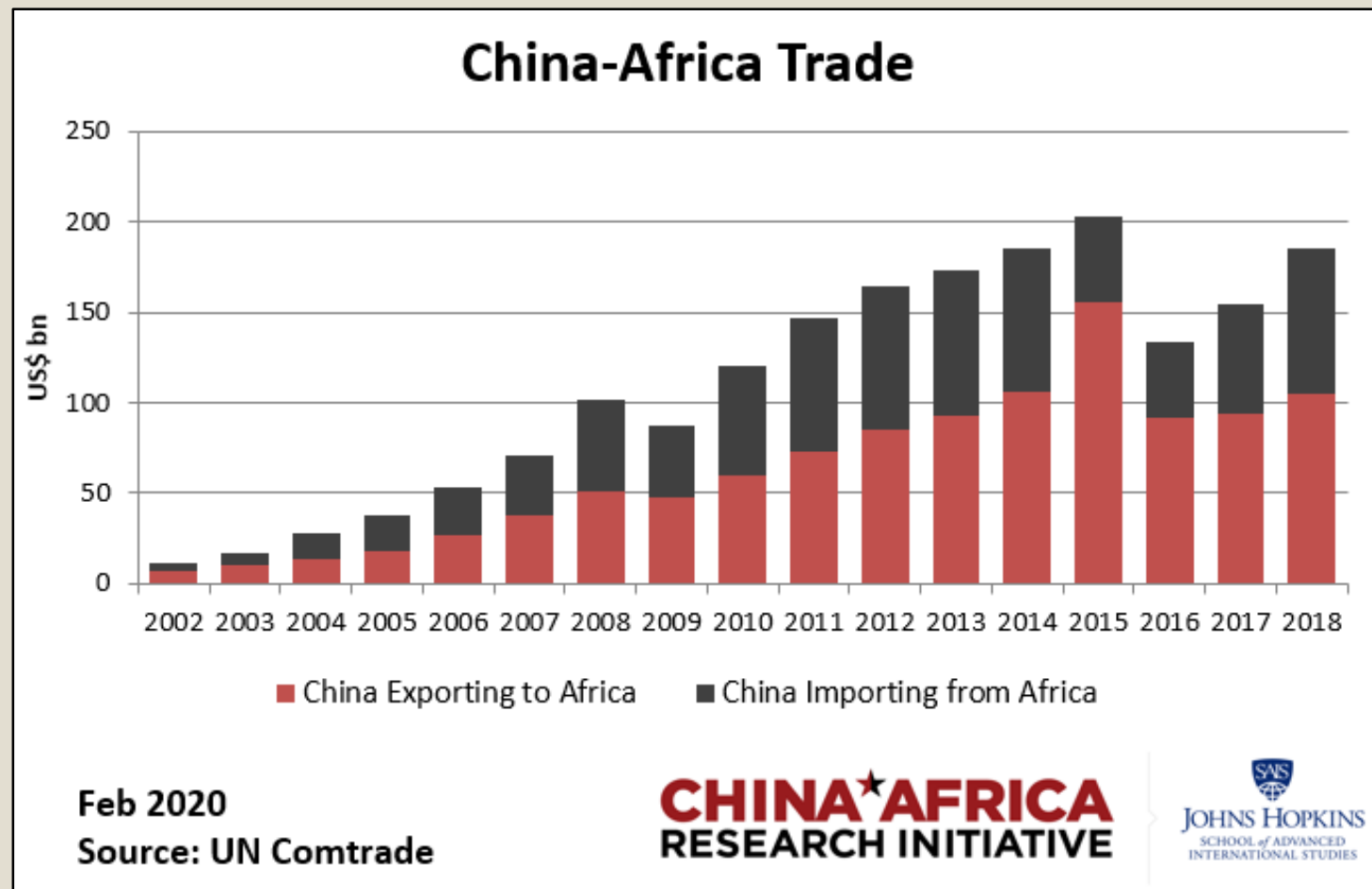
Sl. 23. Novi put svile – nova perspektiva za Kinu?

Izvor: <https://www.bbc.com/news/world-europe-47640196>

PROMJENA GOSPODARSKOG SUSTAVA

- Mijenja se značenje gospodarskih djelatnosti koje dolaze pod utjecaj:
 - ✓ Deagrarnizacije,
 - ✓ Deindustrijalizacije,
 - ✓ Tercijarizacije i kvartarizacije.
- Ti procesi u različitim zemljama različito se očituju jer ovise o stupnju njihova razvoja.

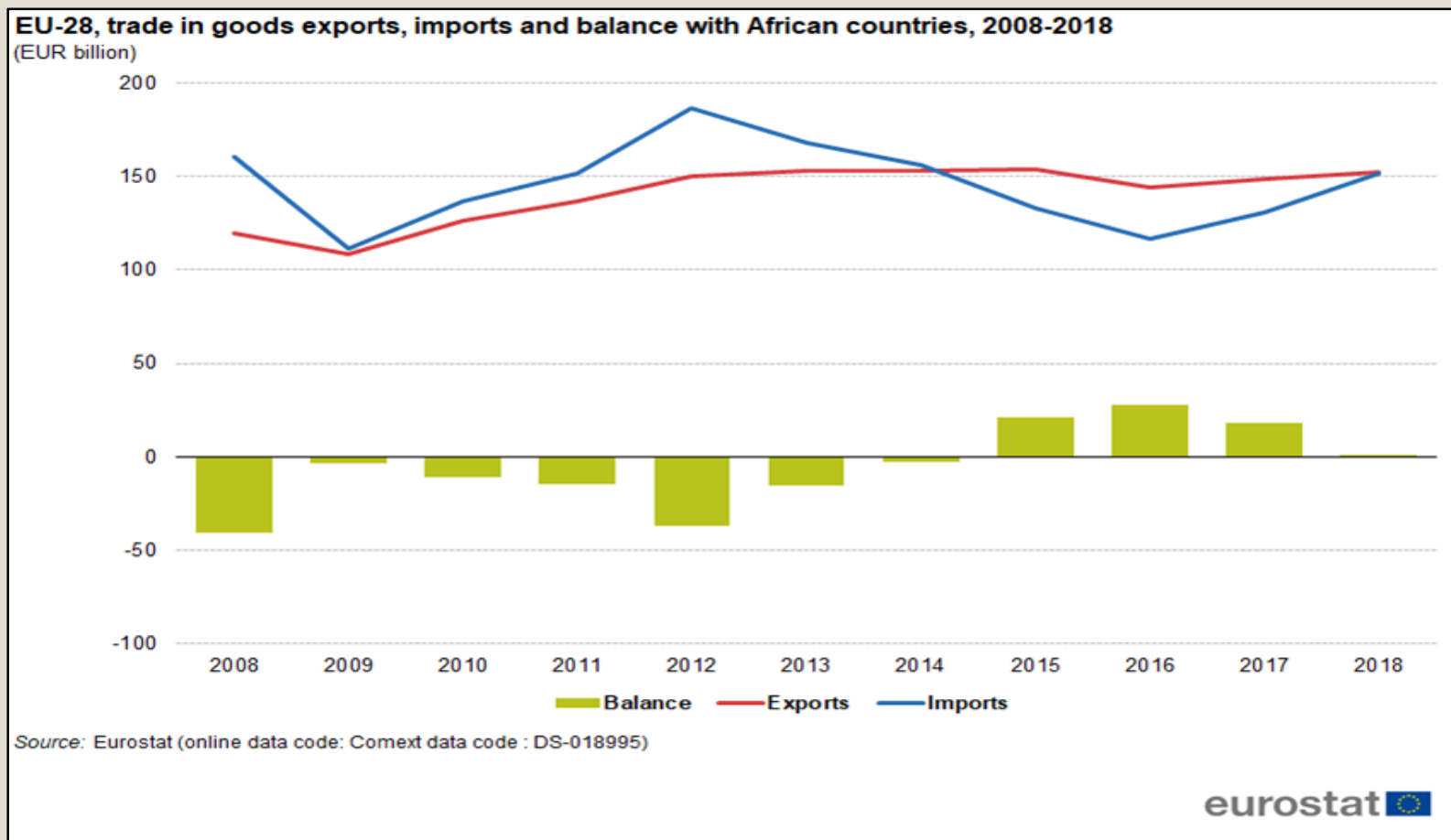
KINESKO-AFRIČKA TRGOVINSKA RAZMJENA

Sl. 24. Trgovina između Kine i Afrike, 2002. – 2018.

Izvor: <http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>

EUROPSKO-AFRIČKA TRGOVINA

Sl. 25. Uvoz i izvoz između afričkih država i EU, 2008. - 2018.

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190923-1>

LITERATURA I IZVORI

- de Charenntenay, P. 2012: Globalizacija i kršćanstvo – kulturni identiteti i svjetsko upravljanje, *Obnov.život*, 67(1), 77 - 86.
- Forsyth, T., 2011: *Global environmental problems and politics*, University of London, LSE.
- Grgurić, I., 2004: Globalizacija, rast, nejednakost i siromaštvo, *Financijska teorija i praksa*, 28(2), 235 - 250.
- Heeks, R. (2009): Centre for Development Informatics, University of Manchester, UK, www.manchester.ac.uk/i
- Kaluđerović, Ž., 2008: Poimanje globalizacije, *Filozofska istraživanja*, 113/29, 15 -29.
- Murray, E.W., 2008: *Geographies of globalization*, Routledge; London, N.York, 392.
- Ravlić, u Celebrini, D., 2006: *Atlas globalizacije*, Masedija.
- Seleši, M., 1997: Transnacionalne kompanije kao nositelji globalizacije, *Geografski horizont* 43, 1, 25 – 35.
- BBC, <https://www.bbc.com/news/business-48985789>
- European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/projected-impact-of-climate-change>
- Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190923-1>
- FAO, <http://www.fao.org/3/br323e/br323e.pdf>
- Svjetska banka, www.worldbank.org/opendata/new-world-bank-country-classifications-income-level-2020-2021
- MMF, <https://www.elibrary.imf.org/view/IMF087/24109-9781475583434/24109-9781475583434/ch01.xml?language=en&redirect=true>

Preporuke za daljnje čitanje

- de la Croix Nkurayija, J., 2011: The impact of globalization on Africa's development: "Rwandan tourism as key to mobilize revenue and investment, <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/>
- Dragičević, I., 2018: *Nejednaki*, Naklada Ljevak
- Milanović, B., 2017: *Dobitnici i gubitnici: kratka i osebujna povijest globalne nejednakosti*, TIM Press
- Nissanke, M., Thorbecke, E., 2010: Globalization, Poverty and Inequality in Latin America: Findings from Case Studies, *World Development*, vol. 38, no 6, p. 797 - 802., www.elsevier.com
- Popescu, F., 2015: South African globalization strategies and higher education, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 209, p. 411 – 418., www.sciencedirect.com
- Tomohara A., Takii S., 2011: Does globalization benefit developing countries? Effects of FDI in local wages, *Journal of Policy Modeling*, 33, p. 511 - 521., www.elsevier.com
- Toš Bubić, T., Pavičić, N., Rešetar, Z., 2015: Posljedice globalizacije na siromaštvo i jaz između bogatih i siromašnih, *FBIM Transactions*, 3 (2015), 1; 108 - 120.
- Zeng D-Z., Zhao L., 2010: Globalization, interregional and international inequalities, *Journal of urban Economics*, 67, p. 352 - 361., www.elsevier.com

Zahvaljujem na pažnji